

Petr Hampl – Cesta z nevolnictví

Autor: Václav Jan

Anotace na obálce knihy *Cesta z nevolnictví* (Naštvané matky z. s., Olomouc, 2020) praví:

Druhý díl sociologického bestselleru Prolomení hradeb je určen, mimo jiné, rodičům, kteří se bojí o budoucnost svých dětí a zároveň se smutkem zjišťují, že slova jako vlast, národ nebo svoboda pro ně mnoho neznamenají. Proč je další generace tak naivně otevřena globalistickým ideologiím?

Je určena mladým lidem, kteří si uvědomují, že svět, v němž dominují mamutí korporace a mezinárodní byrokratické aparáty, jim nemůže nabídnout dobré životní šance.

Vysvětluje, jak současná situace vznikla, jaké jsou její příčiny, jaký další vývoj lze očekávat, jak jej mohou lidé ovlivnit a jak si může jednotlivec v tom všem uhájit svůj životní prostor.

První odstavec platí, druhý vystihuje stěžejní část obsahu knihy, třetí odstavec slibuje něco, čemu se autor, sociolog Petr Hampl, ve skutečnosti spíše vyhýbá.

Úvahy o tom, „jak mohou lidé ovlivnit vývoj a jak si může jednotlivec v tom všem uhájit svůj životní prostor“, vyznívají v jeho podání spíše jako návod k mírně defetistickému útěku do zbytků „starého světa“, než jako návod ke skutečné společenské změně. Jestliže autor nepostihuje stěžejní příčiny současného stavu, zákonitě nemůže najít ani skutečná východiska.

Autor nabízí vizi společnosti anti-hayekovské, výslovně se vyhraňuje proti tržně liberální ekonomické filozofii F. A. Hayeka, jehož titul *Cesta k nevolnictví* ostatně parafrázuje i v názvu knihy. Hamplova přednost je ve všeobecné srozumitelnosti a schopnosti oslovit širokou cílovou skupinu. Dokáže inteligentně oponovat některým absurditám naší každodennosti, analyzuje změny ve fungování mezilidských a mezigeneračních vztahů, výstižně popisuje zbabělost současných elit a principy začarovaného kruhu, v němž se točí. Dělá to tak čtivě, že je schopen zaujmout laickou veřejnost, tak opatrně, že neodradí mainstream, a natolik zdravě „naštvané“, že dokáže oslovit i antisystémově naladěného čtenáře. Kniha ukazuje, jakou studnici témat nabízí dnešní převratná doba nejen pro sociologa. Je proto smutné, ale příznačné, že snaha o ideologicky nezatíženou interpretaci těchto fascinujících proměn stojí

takřka zcela mimo zájem zglajchšaltovaných společenských věd, pro jejichž establišment jsou sociologové jako Hampl nebo Bakalář spíše trnem v oku.

Cenný je Hamplův relativně široký čtenářský záběr a vliv, daný dlouhodobou osvětovou aktivitou, při níž se umně pohybuje na hranici alternativy a korporátu. V jeho práci je určitá nezpochybnitelná kontinuita, píle a bystrost postřehů, přičemž kniha *Cesta z nevolnictví* není výjimkou. Své názory formuluje opatrně, ale dokáže oslovit jedince, kteří se díky němu mohou dostat na začátek poznávací cesty, po níž si posléze sami dojdou dále, než kam je ochoten je zavést „nejčtenější sociolog“. Dokáže dobře popsat některé aspekty fungování globalizované každodennosti, vyhmátnout určité zákonitosti a definovat je pro tu část zneklidněné veřejnosti, která „něco cítí ve vzduchu“, ale jen ztěžka si to zasazuje do příslušných kontextů. Schopnost formulovat emoční obavy jednoduše a racionálně, poukazovat a inteligentně oponovat některým absurditám režimu, to vše formálně zpracováno na populárně vědecké šabloně, je cenným přínosem autora.

Autor se v úvodu knížky pokouší o analýzu geneze současného stavu, ve stěžejní části publikace se soustředí na generační konflikt, který správně diagnostikuje jako jiný a mnohem hlubší a fatálnější, než byly „běžné“ konflikty, provázející v minulosti každou generační výměnu. V závěru klade důraz na vize, jimiž by bylo možno přesvědčit mladé lidi o přednostech rozumně fungujícího národního státu (vzhledem k některým Hamplovým popisům ideální společnosti by se chtělo říci národně-socialistického státu), a nabízí argumenty, jak je přimět k opuštění potápějící se lodi **globalismu**. Ke každé kapitole nabízí přehledné shrnutí základních myšlenek a seznam další doporučení četby k tématu.

Souhrnně platí, že do značné míry zaměňuje příčiny a symptomy choroby, přeceňování dynamiky technokratických zákonitostí vede k tomu, že i jím navrhované únikové cesty vycházejí z kroužení v bludném kruhu materialistického racionalismu, v němž se ve výsledku dá vše zredukovat na ekonomický zájem a měřit možnostmi individuálního úspěchu. Logicky pak navrhuje nabízet mladým generacím jako protiváhu liberálního globalismu vizi, že v jiném (pro-národním) systému se jim může lépe dařit (myšleno zejména hmotně), že mohou mít lepší šanci na osobní uplatnění. To má být ve výsledku podstatou vlastenecké myšlenky, podstatou odporu. Zároveň se snaží zpochybnit teorie založené na hlubším ideálu, morálním rozměru, na touze po zásadní hodnotové transformaci společnosti. Je přesvědčen, že změna bude zákonitá v momentě, až většina národa pochopí, že v jiném systému by se jí prostě lépe žilo.

Příčinou takřka všeho zla je podle Hampla údajně démonická struktura byrokratického aparátu, což je veličina, kterou je autor posedlý a dokáže na ni uvalit vinu za veškerý rozklad a destrukci tradiční společnosti. Ale žádná moderní společnost se neobešla bez mocného a velkého byrokratického aparátu. Ve starém Rakousku, za komunistů nebo ve Třetí říši nebyl byrokratický aparát o nic menší, méně výkonný nebo méně vlivný, než dnes. Přesto tyto společnosti nejevily sebevražedné tendence. Byrokratický aparát sám o sobě není nositelem hodnotové destrukce, jeho náplní je vždy právě jen byrokracie, jíž zaštiťuje panující řád, je vždy jen vykonavatelem ideje, které slouží, a je-li touto ideou sociálně-biologická revoluce, pak k ní výkonně pracuje, stejně, jako jindy pracoval k naplnění jiných cílů. Normotvorná a

mocenská centra jsou nositelem ideálu, byrokracie je vždy jen nástrojem ideálu.

Samozřejmě jsou dnes globální korporáty mocnější než státy a ekonomika silnější než politika. Jenže z toho ve vztahu ke skutečnému dělení moci neplyne nic. Politika ze samé podstaty své existence musí vždy stát na vrcholu systémové pyramidy, vždy určuje vývoj, a jestliže je připuštěn stav, kdy peníze řídí i viditelnou politiku, v našem případě parlamentarismus, pak jedině se souhlasem a z vůle těch, kteří skutečně vládou, tudíž realizují „politiku shora“. Hampl správně poukazuje na nutnost regulovat bezuzdné projevy globálního korporativismu a nadnárodního kapitalismu, popisuje jeho fungování, ovšem pomíjí příčiny vzniku tohoto stavu, a tudíž vzbuzuje ve čtenáři neodbytný pocit, že čte sice zajímavý příběh, ale vyprávěný odněkud zprostředka - bez začátku a tudíž i bez pointy.

Na více místech zdůrazňuje autor zásadní fenomén postupujícího odcizení uvnitř evropských národů, zdánlivě neodvratný proces „mizení kmene“, např. na str. 22:

Manažer z pražské pobočky nadnárodní korporace nedokáže pochopit, proč by měl mít blíže k prodavačce z Nového Města nad Metují, než k pasáčkovi z Mali. Ani jeden z nich není příslušníkem jeho kmene.

Všímá si i hlubších historických kontextů neblahého směřování evropských národů, např. na str. 69:

Nejtíživější dopad na lidské životy měla (průmyslová revoluce) asi v Anglii. Naprosto pohrdavý vztah k dělnické třídě, který Angličané z vyšších tříd dosud cítí, je nejspíš dědictvím z těch časů. Formování nové aristokracie se spojilo s neblahou tradicí, což může být vysvětlením, proč byla Velká Británie islamizována tak snadno, a to relativně malým počtem muslimů.

Přestože celá kniha je především o dnešním zásadním generačním konfliktu, nepředstírá, že by hlavní hodnotová hranice byla ryze generační:

Americká i světová politika se skutečně posouvá k extrémním anticivilizačním postojům. Ale většinou za tím stojí staří lidé, kteří už jsou v politice aktivní už řádově 50 let. (str. 167)

Na str. 180 popisuje „sněhové vločky“, jak jsou označováni příslušníci generace narozené na konci milénia:

Sněhová vločka je uražena tím, že musela být v místnosti, kde došlo k něčemu nekorektnímu. (...) Už to samo o sobě, že to zaznělo v jeho přítomnosti, je hluboce urážlivé. Nebo že se to objevilo na stejné sociální síti. Nebo že to bylo řečeno ve stejné budově.

Dodejme, že bourání soch a likvidace upomínek na nepohodlné historické osobnosti na dnešním Západě neznamená nic jiného, než že „vločky“ rozšiřují svůj „mentálně bezpečný prostor“ i do minulosti, aby je ani pohled na vlastní dějiny nemohl „traumatizovat“.

Samozřejmě se Hampl opět věnuje islámu, v němž spatřuje fatální nebezpečí pro hodnoty „starého Západu“. Zcela automaticky ztotožňuje faktory jako masová imigrace, **výměna obyvatel** a islám, plynule proplová mezi těmito pojmy a vzájemně je argumentačně spřádá do nepřehledného spletence, jakoby neměly hranici, dopouští se obvyklého, ale nebezpečného zjednodušení, když *de facto* ztotožňuje hrozbu civilizační a etnické proměny Evropy s islámskou invazí, jakoby příchod afro-asijských ateistů, buddhistů, křesťanů nebo třeba orišů znamenal z hlediska civilizačního úpadku pro Evropu menší riziko.

Obecně, nikoli bezprostředně ve vztahu k Hamplovi, platí pro mnohé anti-islamisty to, co vyslovil orientalista Petr Pelikán:

V devadesátých letech náhle přišla vlna agresivní snášenlivosti, agresivní tolerantnosti, kdy se náhle řeklo, že xenofobie je něco, za co by se měl každý stydět, a vyjadřovat jakýkoli odpor proti cizincům z jiných kultur, které nejsou dobře slučitelné s většinovou společností, je opovrženímhodné, a bohužel, velmi často to bylo a je přímo kriminalizováno. Od devadesátých let došlo k posunu, kdy určité nenávisti jsou tabuizované, takže těžko někdo smí říci, že je proti cizincům. A některé nenávisti jsou povolené. A do těch se potom tyhle přirozené nenávisti zkoncentrovaly. U nás je zcela legální říci, že nemáme rádi Číňany, bojíme se Číňanů nebo Rusů. Pokud by někdo totéž řekl úplně stejnými slovy dejme tomu o Němcích, neřku-li dokonce o Židech, už je to velice „vošajstlich“. A pak jsou ti, kteří se chtějí vyjadřovat o něčem, nuceni vyjadřovat se o něčem jiném. Čili odpor proti cizincům obecně se přesunul na odpor vůči islámu, který byl a je svým způsobem povolen. Přitom problémy nejsou zdaleka jenom s muslimy. Jsou s kulturami, které nejsou kompatibilní se způsobem života, který je běžný v Evropě.

Procesy, které sám Hampl správně nazývá „autogenocidou“, nejsou samozřejmě primárně důsledkem ani islámské rozpínavosti, ani rostoucí moci nové aristokracie, tedy nadnárodní technokracie. Ovšemže globální kapitál bez skrupulí importuje levnou pracovní sílu a preferuje co nejuniverzálnější potřeby co možná neuniformnější spotřebitelské masy. Ale tohle vše jsou jen technikálie; divoký kapitalismus se projevuje čistě instinktivně, v mantinelech, které jsou mu nastaveny, respektive odbourány. **Mnohem nebezpečnější jsou ti, kteří autogenocidu evropské rasy vnímají jako svou misi za lepší svět a**

pracují na ní zcela vědomě, vědecky a bez ohledu na osobní prospěch nebo nějaké ekonomické spekulace, vidouc v ní nezbytnost, která výhledově posune lidstvo do jiné, vyšší vývojové dimenze.

Pohledme jen na technologické giganty, umožňující masovou komunikaci. Cenzura a likvidace názorové alternativy jsou snad zapříčiněny samou podstatou existence globální korporace? Nikoli, jsou umožněny tím, že majitelé korporací jsou fanatiky jedné víry, které jsou navíc zavázáni, neboť jim příslušnost k ní dopomohla k jejich ekonomickému i společenskému postavení.

Obávám se, že Hampl nedoceňuje vliv idealismu na dějinný vývoj. Jeho hodnocení situace je dosti materialistické, racionalisticky skeptické a zákonitě jsou pak jím nastíněné vize zaměřené pouze na boj s technokratickým rozměrem moci. Vidí bující nadnárodní byrokracii, která svým absurdním sebestředným fungováním požívá racionální zájem jednotlivců i národů, ale obecně podceňuje dějovou linii, tvořenou často nezištně vedeným ideologickým bojem proti západní civilizaci armádou ryzích idealistů a fanatiků, i to, jak hluboce a zásadně se díky jejich dlouhodobému a trpělivému působení podepsala na stavu naší společnosti. *De facto* náboženské podstatě „světové revoluce“ přikládá jen vedlejší, doprovodný význam, podceňuje sílu myšlenky a ideologie a nechce se mu v její kruciální význam příliš věřit.

Pro mnohé Evropany se může stát jakékoli nové náboženství pevným bodem a (konečně!) transcendentním rozměrem v pustině duchovně vyprázdněné Evropy. Problém je právě v oné hodnotové a duchovní vyprázdněnosti naší civilizace a jeho podstata spočívá v ideologickém jádru procesů, které nás na tuto cestu zavedly. To je jediným skutečným fundamentem všech kritizovaných procesů, a nezmění na něm zhola nic ani lepší práce, zdravější jídlo, spravedlivější sociální řád a dokonce ani „národní“ stát sám o sobě. **To, co nás ohrožuje zevnitř - naše vlastní fanatická levice, i zvnějšku - islám jako nejviditelnější a nejsnáze kritizovatelný kulturní projev „nových nepřizpůsobivých“, mají velký společný jmenovatel: jsou to silné ideály, je v nich životní energie a voní spásitelskou nadějí.**

Je stále zjevnější, že „reálný neomarxismus“ má silně religiózní charakter. Z hlediska své víry považuje racionální argumenty a světské námitky za provokativní a heretické. **Odtržení od přírodní logiky umožnilo propletení progresivních elit, extrémní levice a globální oligarchie překonat omezení daná demokracií. Nad názorem většiny stanula vyšší všeobsažná pravda, a dopady demokratických mechanismů jsou tolerovány jen tehdy, odehrávají-li se v rámci této zjevené pravdy, a v souladu s jejími principy.** Totéž platí pro principy osobní svobody, názorové plurality či tolerance. Stejně, jako kdysi synci z lepších rodin studovali na kněze, dnes synci a dcerky z lepších rodin studují humanitní obory, aby se postarali o duše svých oveček se stejně nábožným zápalem, který pokládá za zcela nepochopitelné snažit se zkoumat dogmata víry z hlediska nevěřících. Zcela logicky takové pokusy nová duchovní šlechta nevnímá jako pokus o dialog, ale jako urážku a zlomyslnou agresi.

Parlamentní tanečky, opatrnícké taktizování, přízemní populismus, papalášská zbabělost,

zabedněnost ve všem tom rozumářství a žárlivé nejednotnosti, tak typické pro mnohé „vlastence“, jsou vpravdě slabou odpovědí na toto revoluční nadšení **Nové levice**. Celé to připomíná dynamiku, jakou měla poválečná Benešova republika ve vztahu demokratů proti nastupujícím komunistům, kteří měli v zádech Stalina i víru v lepší svět. **Jestliže se levici nepostaví do cesty upřímná a silná idea, pro niž bude v boji možno leccos obětovat, je výsledek předem daný a čeká nás další „Vítězný únor“.** Tentokrát ale už nebude kam utéci; prozatím se ovšem jistě můžeme utíkat do bezpečí svých sousedských vztahů, lesních samot, garážových hospod a poctivého živnostničení, můžeme chytře kličkovat a křepčit ve zbytcích „starého dobrého světa“, který nepřímo velebí Hampl v popisech přežívajícího anti-pokrokového „undergroundu“...

Hampl obdivuje Izrael, a nepochybně lze souhlasit, že v mnoha směrech lze ve strategii tamní identitární politiky najít příklady, hodné následování.

Píše o tom, že i v Izraeli samozřejmě působí nadnárodní neziskovky, volby v Tel Avivu vyhrávají neomarxisté, najdeme zde dekadentní sebevražedné sklony. *Rozdíl je pouze v poměru sil, zdůrazňuje. Vidíme, že i v Izraeli působí stejné síly, jako v jiných zemích, ale že nepůsobí se srovnatelnou účinností.*

K izraelské současnosti v kontrastu k evropské realitě dodává ještě další podstatný argument:

Příslušníci mocenské a finanční elity se liší od zbytku společnosti. Jenže se neliší tím, že strávili roky v byrokratických aparátech, ani mládím v neziskovkách, studentských parlamentech a na prestižních univerzitách, jako na Západě. Spojuje je něco docela jiného – všichni bojovali ve skutečných válkách, všichni byli na frontě, všichni riskovali životy, většina z nich plnila hodně nebezpečné úkoly, většina z nich získala vyznamenání. Úspěšný evropský manažer je původní profesí šplhoun, původní izraelský manažer je původní profesí bojovník.

Tento přístup k vytváření skutečných elit nebyval pro Evropu ničím cizím. Dnes na něho mají, jak se zdá, „patent“ nejen v Izraeli, ale i v některých asijských zemích a částečně se ho odmítají zcela vzdát i na východě Evropy. Jen bývalá centra evropské civilizace jsou specifická tím, že autogenocidním výstřelkům liberálního establishmentu nestojí v cestě takřka nic.

Hampl staví vedle sebe jako variantní příčiny úpadku na jedné straně vysmívanou „spikleneckou“ verzi, do níž zamontoval **Pjakina**, Ilumináty, tajná spiknutí i satanisty, k níž jako pochopitelně mnohem střízlivější a pravděpodobnější protipól staví „racionální“ teorii o emergentním vývoji, náhodném shluku ekonomických a mocenských zájmů, intrik a nekontrolovatelné moci nové, nadnárodní byrokracie.

Hampl líčí situaci tak, že nové aristokracii záleží jen na zisku, ne na lidech. Potom ale není důvod, proč by tato elita měla být marxistická, ale ona je. K pouhému ovládnutí lidí by mohl

lépe posloužit bezpečnější mocenský mechanismus, než je nastolování globálně-revolučních změn, velkých resetů, klimatického mesianismu či s odporem přijímaného multikulturalismu. To zavání spíše skutečným revolučním zápallem, spásitelskou posedlostí, než pouhou starostí o bezprostřední udržení kontroly, vlivu a majetku.

Při snaze charakterizovat strukturu a motivace „nové aristokracie“ se systematicky vyhýbá hlubším příčinám všeobsažnosti a vyhraněnosti jejího ideologického podhoubí, a jeho logika je leckdy trochu na vodě.

Příkladně na str. 26 píše:

Když hovoříme o nové aristokracii jako o společenské vrstvě, nechceme vyvolat dojem organizovaného spiknutí. Spíše jde o to, že je tu skupina lidí, kteří chodili do stejných škol a stejných kroužků, čtou tytéž knihy, mají stejné koníčky. Logicky pak sdílí i stejný pohled na svět a spojují je i shodné politické názory.

Skutečně je logické, že lidé sdílí stejné politické názory, protože chodili do stejné školy? Není příčina spíše v tom, že tato škola neučí kritickému myšlení a názorové pluralitě, ale sugeruje všem jeden světonázor a vyžaduje jeho akceptaci jako podmínku samotné možnosti takovou školu absolvovat? Nevzbuzuje onen „dojem organizovaného spiknutí“ samotný fakt, že je zde zjevně někdo, kdo má dost silnou motivaci, moc i prostředky k tomu, aby takto hodnotově jednosměrné poměry ve školství reálně nastolil?

Na str. 239 poněkud překvapivě (vzhledem k předchozímu vehementnímu odmítání „kospiračních teorií“) uvádí:

Českému čtenáři možná naskočí příklady několika rodin, které byly už v 80. letech navázány na **Sorosovu** Open Society Foundation, a jejichž příslušníci dnes ovládají klíčové pozice v médiích, politice i korporátních managementech. Koneckonců právě příslušníci těchto rodin pomohli korporacím ovládnout český prostor. V těchto rodinách nedochází k žádnému hodnotovému konfliktu, rodiče i děti uvažují globalisticky, jsou stoupenci světové vlády, na spoluobčany se dívají se směsí nenávisti a pohrdání.

Bohužel dále neupřesňuje identitu těchto rodin, nezamýšlí se nad důvody jejich privilegovanosti a pozadí jejich napojení na světové elity, ačkoli právě tyto skutečnosti svědčí o podstatě procesů mnohem více, než jiné aspekty, které v knize podrobně rozvíjí.

Autor definuje „nacismus“ jako nejtemnější období evropských dějin, čímž paradoxně recykluje tezi, používanou v libovolných variacích progresivní levicí k

umlčení odporu proti realizaci kulturní revoluce („s fašisty se nediskutuje“, „nenávisť není názor“ apod.), a která je tudíž nedocenitelnou mentální bariérou, která levicové radikály zbavuje nutnosti vést dialog a umožňuje jim bez zbytečných diskuzí a vážného odporu měnit Evropu k obrazu svému.

Přičemž platí, co říká **Thierry Wolton**: „Antifašismus je nejvyšší společný predikant levice, toužící po návratu k marxismu-leninismu“, neboť se skutečně ukazuje, že možná celý neomarxismus je jen sofistickou objíždkou, po níž lze davy dovést ke skutečnému cíli – starému dobrému marxismu jako možná definitivnímu snu neukojitelné levice, jak naznačují i současné úvahy o principech, na nichž má fungovat svět „po kovidu“, kde už „nic nesmí být stejné jako dříve“.

To je umožněno i tím, že mnozí dnešní intelektuálové včetně Hampla mají sklony omlouvat a relativizovat komunistickou totalitu, jakoby to byla nějaká nevléčitelná choroba nepoučitelných; vždyť už západní intelektuální smetánka 20. a 30. let programově zavírala oči před miliony obětí stalinského a leninského teroru i před obludnými politickými procesy, které pokosily ruskou inteligenci. Rovněž v *Cestě z nevolnictví* se Hampl staví smířlivě k předlistopadovým poměrům, a neváhá opatrně chválit, nebo alespoň relativizovat, realie komunistického režimu (onen „báječný svět chataření“). A nechybí ani další pasáže, které signalizují, že Hamplovi starý dobrý Marx není až tak úplně nesympatický. I když se dá říci, že inklinuje spíše k názorům, které nemají daleko ke koketerii s **nacionálním bolševismem**. Je dosti možné, že části jeho čtenářské obce se takový pohled může líbit.

V této souvislosti si nelze nevšimnout, jak je Hampl téměř posedlý hranicí mezi „elitou“ a „nižší“ třídou, kterou do značné míry vydává za hranici mezi zkaženým a zdravým elementem společnosti. Nepřátelskou třídou je nová elita, do značné míry ztotožněná s nadnárodní byrokraticko-manažerskou vrstvou, žijící v jakési dobrovolné separaci od reality a chvějící se strachem o vlastní postavení, což má být stěžejní motivací pro její protinárodní jednání. Na druhou stranu si autor poněkud idealizuje lidový konzervatismus, aniž by realisticky reflektoval, zda představuje skutečný revoluční potenciál. Ve skutečnosti může jít spíše o přirozený oportunismus méně úspěšných, či dokonce o pouhé zpoždění v progresi, obvyklé u společensky pasivních skupin, zahleděností do vlastního individuálního prospěchu ovšem pramálo odlišných od příslušníků byrokratické šlechty. **Hledat v současném boji podobné dělicí linie je tedy stejně ošidné jako operovat dělením na levici a pravici.**

S trochou nadsázky lze říci, že Hampl tak trochu bojuje proti neomarxismu myšlenkovými koncepty starého marxismu, návratem k třídnímu antagonismu, kde je charakter světa určován vlastnictvím výrobních prostředků a z toho plynoucími vztahy. Jestliže právě neomarxisté dobře chápou, že svět je představa konstruovaná lidskými dojmy, produkt duchovní aktivity, potom se technokratickou a materialistickou argumentací vracíme v čase a ztrácíme cit pro seismicky citlivá místa současného boje. **„Třídní“ pojetí konfliktualismu je tedy příliš zjednodušující, než aby mohlo být východiskem pro funkční vizi osvobození z „nevolnictví“. V jeho rámci je však dobře vystižen jeden z mnoha paradoxů doby, kdy se skutečně do jisté míry stal proletariát konzervativní a „nová buržoazie“ progresivní politickou silou.**

Hampl pomíjí některé interpretačně citlivé momenty, které mají ovšem zásadní dopad na celkový mentální obraz jím popisovaného stavu upadající civilizace. Patří sem bezesporu tzv. syndrom bílé viny, odvíjející se od politicky přísně regulovaných interpretací (nejen) druhé světové války, v nichž vyrostly generace jak na Západě, tak na Východě. Stejně jako se dávno vina za holokaust neomezuje jen na Němce, nýbrž byla postupně rozšířena na celé bílé pokolení, tak i za éru **britského** nebo francouzského **kolonialismu** mají oprávněně pykat všichni běloši, a to bez časového nebo lokálního omezení. Všichni se na tomto (retrospektivně stanoveném) „morálním zločinu“ podíleli a podílejí samotným svým evropským původem. Je to tedy vina opravdu spíše metafyzická a vskutku jedinečná, neboť historickou vinu není běžné přenášet na potomky – první pravidlo humanisty a liberála přece zní, že nikdo nemůže za své rodiče, neboť každý je jedinečným individuem. **Zdá se, že pro celou rasu toto pravidlo neplatí.** Protože takto koncipovaný hřích nelze prakticky odčinit, zrodil se mechanismu věčné viny, kterou lze použít libovolně kdykoli, kdyby se některá část bílé populace odvážila reptat na svůj osud nebo dokonce domáhat se svých práv.

Hampl nabízí jako možné zlomové momenty evropského vývoje některé historické momenty, přičemž po francouzské revoluci následuje udivující skok, ignorující celé dvacáté století, a další mezníkem má být přelom milénia, kdy se globalisté údajně „utrhli ze řetězu“. Mezi roky 1799 a 2000 se snad v Evropě neudálo nic zajímavého, co by mohlo mít vliv na současnou politiku? V období největšího kvasu ideologií, válek o území i o myšlení lidí?

Což třeba nabídnout jako jeden z možných zlomových momentů takový Norimberský proces, kde byl navzdory všem dosavadním právním a válečným zvyklostem představen světu koncept absolutního zla a absolutního dobra jako nové závazné hodnotové paradigma, přičemž mezi dobro byl *de facto* zařazen i stalinismus. Po takovémto nastolení věčné „pravdy“ nezbylo dnes mnoho prostoru pro argumenty nebo činy, jimiž by bylo možno zastavit vítězné tažení fanatické levice moderním Západem.

Proces zvaný v poválečném Německu *Vergangenheitsbewältigung* (překonávání minulosti) nabral od konce šedesátých let patologickou podobu, právě pod vlivem frankfurtské školy, která byla spojenci etablována jako nejvhodnější nástroj k převýchově Němců. Thorsten Hinz ve své *Psychologii porážky* uvádí:

V průběhu tohoto procesu se zformovala masochistická morálka, která v sebeponížení nalézá novou formu národní koherence. Jedná se o abnormalitu, namířenou jak proti vlastní zemi, tak proti životu samotnému.

Na závěr smířlivě: **Hamplova kniha patří k dílům, kterých je třeba si vážit, a to už z jednoho prostého důvodu: lidé potřebují znát a sledovat dynamiku vztahů a vývoje v jsoucím systému; není třeba vždy nutně precizovat jeho genezi, cenné je i přispívat k udržování dostatečně velkého segmentu společnosti ve stavu takového vědomí, z něhož může být, byť i jen teoreticky, schopna reakce a odporu.**